

19. Tapscott Don. Wikinomics: How Mass Collaboration Changes Everything / Don Tapscott, Anthony D. Williams. – Portfolio, 2010. – 368 p.
20. Wiig Karl M. Knowledge-Based Systems and Issues of Integration: A Commercial Perspective / Karl M. Wiig // AI & Society. – 1988. – Vol. 2, issue 3. – P. 209–233.

Fedoniuk Sergii. Grounds for Knowledge Management in Global Mass Collaboration. The theoretical basis of knowledge management and engineering in terms of mass collaboration are showed. Shows the essence of mass collaboration in terms of systems, combining members of social communication on the Internet as experts and developers and offerors of products like organizers of attract intellectual resources. Displaying of semiotic interactions in social networks as the dominant environment of mass collaboration and provides functional structure of collaborative multiexpert systems formed under conditions of mass collaboration. An approaches and methods of knowledge management for effective use of the potential of mass collaboration and knowledge engineering features shown in expert systems with mass collaboration. There are examples of successful implementation of business projects based on engineering expertise in mass collaboration.

Key words: mass collaboration, knowledge management, knowledge engineering, expert system.

Федонюк Сергей. Основания менеджмента знаний в условиях глобального массового сотрудничества. Рассмотрены теоретические основы менеджмента и инженерии знаний в условиях массового сотрудничества. Раскрыта суть массового сотрудничества в аспекте системы, объединяющей участников социальной коммуникации в интернете в качестве экспертов и разработчиков и оферентов продуктов как организаторов привлечения интеллектуальных ресурсов. Отражены семиотические отношения взаимодействия в социальных сетях как доминирующей среде массовой коллаборации и приведена функциональная структура колаборативных многоэкспертных систем, формирующихся в условиях массового сотрудничества. Приведены подходы и методы менеджмента знаний для эффективного использования потенциала массового сотрудничества, показаны особенности инженерии знаний в экспертных системах с массовым сотрудничеством, а также приведены примеры успешной реализации бизнес-проектов, основанных на инженерии знаний в массовом сотрудничестве.

Ключевые слова: массовое сотрудничество, менеджмент знаний, инженерия знаний, экспертная система.

Стаття надійшла до редколегії
15.03.2017 р.

УДК 327.5(100)

Олеся Фесик

Концепт дослідження категорії «м'яка» та «тверда» сила в розв'язанні міжнародних конфліктів

У статті проаналізовано атрибутивний, структуралістський, біхевіористський підходи до трактування поняття *сила*, еволюцію категорії й виклики, які постають перед державами з огляду на особливості сучасних міжнародних конфліктів та геополітичну ситуацію у світі. Міжнародні конфлікти та способи їх ведення зазнали суттєвих змін, зумовлених розвитком новітніх технологій у сфері військового забезпечення та інтернет-мережі, посилення транснаціоналізації. Розглянуто асиметричні міжнародні конфлікти, яким властиве одночасне використання військових і невійськових засобів: економічних, політичних, інформаційних, дипломатичних засобів впливу, пропаганди, адже застосовувати традиційні військові методи малоефективно, оскільки вони спричиняють значні руйнування інфраструктури та людські жертви, що в умовах глобалізації негативно відображається на усіх учасниках конфлікту.

Ключові слова: сила, конфлікт, асиметричний конфлікт, міжнародна система, глобалізація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Категорія *сила* в конфліктології міжнародних відносин – одна з головних в історії політичної думки й невід'ємний атрибут внутрішньої політики та міждержавних відносин. Її суттю цікавилися з найдавніших часів, незалежно від того, як поступово змінювалися форми організації суспільства. Головним атрибутом сили держави впродовж існування людства вважали збройні сили, які були запорукою існування державності, могутності,

безпеки громадян і найвагомішим важелем впливу на інших акторів міжнародної системи. З установами монополярної системи й лідерством США, на протипагу очікуванням та прогнозам багатьох дослідників, кількість міжнародних конфліктів значно зросла. Це зумовлено прагненням Російської Федерації відновити свій вплив на геополітичній карті світу, появою нових країн-лідерів – Китаю, Індії, Туреччини. Проте умови й методи боротьби за сфери впливу зазнали значних трансформацій через процеси глобалізації та транснаціоналізації. Зокрема, додалися терористичні акти та кібератаки, підкріплені інформаційними впливами, енергетичний та економічний шантаж, маніпулювання та блокування рішень у безпекових структурах ООН, ОБСЄ й низка інших політичних впливів на всіх рівнях міжнародної діяльності. Яскравими прикладами такого протистояння є дії Росії проти України та країн-членів НАТО у Балтиці, Центральній та Східній Європі, США та Сирії. З огляду на наведені вище аргументи та виклики світовій безпековій системі аналіз поняття *сила* в міжнародних конфліктах і нових його трансформацій не втрачає своєї **актуальності** й нині.

Мета статті – розглянути категорію *сила*; проаналізувати використання провідними учасниками міжнародних конфліктів силового інструментарію в розв'язанні міжнародних конфліктів.

Завдання – дати авторське визначення категорії *сила*, розглянути різні теоретичні підходи до трактування терміна; проаналізувати структуру й особливості сучасних асиметричних конфліктів та використання учасниками протистояння силових методів під час перебігу конфлікту та при його розв'язанні.

Під час підготовки публікації ми керувалися системним, діалектичним, історико-хронологічним, інституційним, структурно-функціональним, порівняльним, ретроспективним, цивілізаційним, політико-культурним підходами, також використовували такі методи, як політичний аналіз та прогнозування.

Загалом усі теоретичні концепти трактування поняття *сила* у сфері міжнародних відносин можна поділити на такі парадигми, як ідеалізм, реалізм, модернізм (біхевіористський), глобалізм.

Питанню силового аспекту держави свої наукові розвідки присвятило чимало дослідників. Наукові школи й дослідницькі течії поняттю *сила* надавали різного трактування. Основні положення поняття *сила* сформулювали найдавніші мислителі – Фуکیدід, Зенон, Цицерон [5, с. 23]. Згодом реалісти перейняли ці базові постулати. Так, Н. Макіавеллі стверджував, що для існування держави необхідні військо, законодавство та союзники. Його послідовник Т. Гоббс трансформував постулати Н. Макіавеллі в теорію «природного стану» – «війна всіх проти всіх» [11, с. 30].

Ідеалістична традиція найдавніша й бере свій початок із часів античності. Зокрема, прихильники класичного ідеалізму (Е. Кант, Г. Гроцій, Ж.-Ж. Руссо, І. Бентам) [5, с. 32–37] головним атрибутом сили вважали військовий потенціал, натомість реалісти до військової могутності додавали економічний та ідеологічний потенціали держави. Примітно, що постмодерністи не розглядали категорію *сила*, як концепцію, але не відкидали маніпуляцій та управління сприйняттям. П. Діседжер та М. Фуко під категорією *сила* розуміли здатність створювати нові суб'єкти відносин і змінювати пріоритетність інтересів у світовій політиці [19, с. 45–46]. Якщо узагальнити, то в постмодерністів сила – це вплив на уявлення, цінності та бажання людей.

Класичною основою вчення про «силу» та її використання під час збройного протистояння є праця К. фон Клаузевіца «Про війну» [11, с. 416]. Уперше визначення поняття *сила* сформулював Р. Даль: «Сила – це здатність одного з акторів примусити іншого актора зробити те, що за інших умов останній не зробив би» [24, с. 34–37], яке впродовж тривалого періоду використовували науковці. Еволюція терміна відбувалася паралельно еволюції технологій, людства, адже змінилися цілі, підходи, учасники та масштаби застосування сили на міжнародній арені. Тож згодом неокласичні та посткласичні теорії значно розширили поняття *сила* держави [16, с. 5].

Основоположник реалізму в міжнародних відносинах Г. Моргентау [20, с. 2] вважав складниками сили особливості географії, природні ресурси, демографію, промислові можливості, рівень військової підготовки населення, національний дух, якість дипломатії та загального керівництва. Він відштовхувався від подвійного значення терміна *сила* – влада, та друге сила й потужність. Г. Моргентау [31, с. 24] вважав, що в політиці балансування однозначне – у встановленні, підтримці або зміні балансу сил центральне місце належить великим державам – саме вони визначають «правила гри» на міжнародній арені. Перебуваючи на консервативно-реалістичних позиціях, цей видатний американський політолог уважав основними завданнями міжнародної політики забезпечення національно-державних цілей мирними засобами при збереженні готовності застосування сили.

Погляди реалістів у міжнародних відносинах продовжили у 70–80-х роках ХІХ ст. у структурному реалізмі або неореалізмі [1, с. 29]. Серед прихильників цієї течії – Р. Нібур [20, с. 2], Р. Арон [21, с. 17], Н. Спайкмен [2, с. 113], Дж. Кеннан [6, с. 1], А. Волферс [20, с. 2], Г. Кіссінджер [29, с. 78], Зб. Бжезинський [22, с. 145] й ін. Яскравими представниками цього напрямку були такі знані науковці, як К. Уолтц [39, с. 159] та Р. Гілпін [11, с. 62]. В основі їхніх ідей – традиційні реалістичні погляди на національний інтерес, боротьбу за владу й силу держави, яку вони розглядали крізь призму трьох чинників – військова могутність, економічні можливості, рівень технологічних досягнень. К. Уолтц стверджував, що чим вищий добробут у державі, тим вищий її статус і тим більші шанси держави зайняти вищу сходинку в ієрархії міжнародної системи. Проблеми миру й безпеки реалісти покладали на «баланс сил» у міжнародній системі.

Г. Кіссінджер уважав силою – вплив [29, с. 110]; Р. Клайн – здатність уряду однієї країни змусити уряд іншої країни зробити те, що за інших умов не зробив [23, с. 41]. Це здійснюється за рахунок переконання, примусу чи відкритого застосування військової сили. За Дж. Стосінджером, сила в міжнародних відносинах – це здатність держав використовувати свої реальні чи потенційні ресурси, щоб впливати на спосіб існування й поведінку інших держав [36, с. 7]. Д. Пучала наголошує на ресурсному забезпеченні сили, він стверджує, що сила – здатність діяти й подібна здатність зумовлена кількістю і якістю ресурсів, що виділяються для досягнення певних політичних цілей у зовнішньому світі, що своєю чергою визначається станом національних економік [34, с. 187].

К. Кнорр убачав силу у володінні здатностями, які дають змогу суб'єктові виступати з достовірними погрозами [30, с. 9]. Але трактуватися вона може і як реальна загроза і реалізується впливом на поведінку. Отже, в одному випадку сила – це можливість, в іншому – результат, дія, що вже відбулася. Він визначав національну могутність як поняття, що включає в себе волю до боротьби (мораль), якість державного планування й компетентність у прийнятті рішень у воєнний час, а також військовий потенціал. Власне науковці все частіше схилилися до трактування категорії *сила* як сукупності певних чинників, які проявляються у взаємодії з іншими державами, відчуття сили виходить із взаємодії, суперництва, конфлікту держав.

У теорії геополітики А. Мехен, Р. Челлен, Н. Спайкмен та Л. Гулумпович [13, с. 12] особливий наголос робили на боротьбу сусідніх держав за прикордонну лінію, а також на роль географічних чинників: географічне положення, розмір території, демографічні показники. А. Мехен [13, с. 133] уважав, що сила держави визначається трьома чинниками: морська сила, національний характер та вказані вище географічні особливості. Особливої уваги заслуговує теорія сили держави Р. Челлена [14, с. 33], який сформулював основні положення геополітики. Він прирівнював державу до живого думаючого організму, який здійснює боротьбу за своє виживання, проходячи всі стадії від народження до смерті. Р. Челлен уважав, що боротьба за існування – це природна форма існування держави, як і війна – одна з форм боротьби за географічний простір. Існування держави підтримує сила, далі право, яке підтримує сила. Головне завдання права – забезпечення ідеологічно-моральних умов застосування сили. На його думку, малі за територією держави будуть поглинуті більшими, які здатні утворювати великі промислові комплекси. Експансіонізм великих держав – це закон системи міжнародних відносин. У подальшому ідеї Р. Челлена розвинув К. Хаусхофер [11, с. 47].

Останніми десятиліттями ХХ ст. новий погляд на силу запропонували неолібералісти – Дж. Най, Р. Кохейн, Х. Алкер, Дж. Розенау, М. Ніколсон, Ч. Ліпсон, С. Стрендж, А. Гіршман [11, с. 7]. У своїх теоріях поняття «сила» вони пов'язують із формуванням взаємозалежності між учасниками міжнародних відносин. За переконаннями його основоположника Дж. Ная [33, с. 17], «м'яка сила» базується на трьох компонентах: культурі, політичних цінностях і зовнішній політиці, як одна з форм зовнішньої стратегії країни, а також комплексний механізм впливу через систему «привабливих переваг». Його праці мають спільні постулати з теоретиками конструктивізму, які теж силу держави асоціювали не лише з військовим потенціалом, а й з ідеологією, культурою, наукою. Подібних поглядів дотримується С. Стрендж [37, с. 135], яка виокремила «структурну силу»: «силу вирішувати, як усе має бути зроблено, силу формування меж, в яких держави пов'язані одна з одною, людьми чи транснаціональними корпораціями». А. Хіршман пов'язує поняття «сила» зі здатністю формувати взаємозалежності між учасниками міжнародних відносин [9, с. 280].

К. Кемпбел і М. О'Генлон [18, с. 301] трактують «жорстку силу» як політико-економічну спроможність певної держави використовувати військову могутність для задоволення найважливіших

національних інтересів. Вони наполягають, що значення військового потенціалу не варто ігнорувати, лише в сучасних умовах потрібно доповнювати «м'якою силою», що нині активно практикують країни-лідери. На взаємодоповненні «м'якої» та «жорсткої» сили наголошує й інший дослідник – Л. Цзайци [9, с. 298]. Ці дві форми сили мають однакову стратегічну вагу і повинні враховуватися однаковою мірою. З цим погоджувався й С. Гантігтон [27, с. 28]. У своїй теорії як основу конфліктів він розглядав культурно-цивілізаційні відмінності між державами та націями.

Неможливо оминати увагою й трактування сили держави в працях прихильників біхевіористичного напрямку в міжнародних відносинах, зокрема це роботи М. Каплан, А. Рапопорт, Дж. Моделскі, Й. Гальтунга, Д. Істон, К. Дойч, Дж. Зінгер, К. Райт [11, с. 91–93]. Прихильники цього напрямку мали за мету створити універсальну теорію міжнародних відносин, яка б дала змогу не лише аналізувати минулі події їх причини та наслідки, а й передбачити майбутній розвиток. А. Рапопорт [11, с. 60] першим спробував застосувати математичні методи для дослідження безпеки й міжнародних конфліктів. Силу держави прихильники цієї течії розглядали як такі параметри: територія, чисельність населення, рівень розвитку промисловості, боєздатність збройних сил, системи комунікації, схильність до застосування військової сили та ймовірність отримати допомогу від союзників. Проте ключовою була система рівноваги сил у міжнародній системі й те, якою мірою держави можуть впливати на цю рівновагу й наскільки можуть протистояти тим змінам, які відбуваються в системі.

Досить численними є спроби зробити математичний розрахунок показника сили. Більшість формул складається із суми кількісних і якісних показників. Виходячи з позицій дослідників, набір цих показників варіювався, але здебільшого вони зводилися до такого набору показників: економічний, політичний, культурний, соціальний, військовий, територіальний, науково-технічний, транснаціональний, астрокосмічний й ін.

Сучасна система міжнародних відносин зазнає значних трансформацій, з'являються нові форми боротьби за вплив на міжнародній арені між державами, тому, на нашу думку, їх варто систематизувати й структурувати. Для нас прийнятною буде така концепція: передовсім потрібно розрізнити поняття *сила* як чинник й окремо – силовий потенціал. Адже не завжди державі вдається використати ті ресурси, які вона має задля досягнення цілей. Не варто ототожнювати силовий потенціал із могутністю держави, адже силовий потенціал це значно ширше поняття, аніж могутність, оскільки до могутності зараховуємо ті показники, які можна виразити кількісно. Натомість силовий потенціал не піддається кількісному вираженню, власне, як і категорія сили.

З огляду на розглянуті вище підходи до трактування поняття *сили* підтримуємо позицію Р. Кохейна [28, с. 215] та Дж. Ная [32, с. 41], які разом трансформували теорію «комплексної взаємозалежності» і ввели два поняття – чутливість та вразливість. Чутливість – це показник як швидко зміни в одній державі призводять до змін в іншій, а вразливість – ціна чи альтернатива, на яку погоджується держава з огляду на зовнішній тиск.

Отже, на нашу думку, більш прийнятне визначення сили як здатності впливати на поведінку іншої держави в бажаному для себе напрямі та встановлювати різні форми залежності однієї держави від іншої, використовуючи задля цього різноманітний набір інструментів із «жорсткого» й «м'якого» арсеналу інструментів.

Переважає більшість сучасних міжнародних конфліктів має ознаки асиметричності, або їх ще називають гібридними війнами, для яких властиве одночасне використання військових і невійськових засобів, включно із застосуванням пропаганди, економічних, енергетичних та політичних засобів впливу. Власне ці блоки і входять до силового потенціалу держави, і найактивніше їх використовує у своїй геостратегічній діяльності країна, що прагне відновити свої позиції на світовій арені часів СРСР, а в перспективі й перевершити – Російська Федерація. Для характеристики сучасних конфліктів за її участю можна використовувати такі поняття, як *неконвенційна війна* (англ. *unconventional warfare*) [26, с. 27], *нерегулярна війна* (англ. *irregular warfare*), *змішана війна* (англ. *compound warfare*) [38, с. 237] або спонсоровані державою «гібридні війни» (англ. *State-Sponsored Hybrid*) [25, с. 15]. Проте методи й досвід попередніх міжнародних конфліктів узяті за основу керівництвом Російської Федерації для забезпечення своїх національних інтересів на міжнародній арені можна віднайти в публікації російського генерала В. Герасимова «Ценность науки в предвидении» [3, с. 1]. У публікації автор проаналізував етапи сучасних нелінійних конфліктів, блоки військових дій та невійськових. У його концепції чітко зазначено, що поряд із військовими діями повинні використо-

уватися й політичні, економічні, дипломатичні, інформаційні та гуманітарні заходи, новітні технології в кіберпросторі, аби не лише підготувати підґрунтя для військових дій, а й виправдати насилля і серед власного населення, і серед населення країни, на території котрої триває конфлікт та міжнародної спільноти. Насамперед, за теорією В. Герасимова, варто сформувати коаліцію союзників, надати необхідну підтримку опозиційним силам, застосовувати політичний та дипломатичний тиск, економічні заходи, внаслідок цього змінити владу й на завершення провести комплекс заходів зі зниження напруги у взаємовідносинах. Військовий блок дій включає таку послідовність: військові заходи зі стратегічного стримування, розгортання сил, військові дії, миротворчі операції. Валерій Герасимов відзначив і вплив додаткових чинників, випадковостей, до яких теж варто готуватися, аби під час реалізації військової стратегії забезпечити її гнучкість при виникненні неочікуваних ситуацій. Російська Федерація та США на сьогодні – провідні гравці в міжнародній системі. Саме протистояння цих двох країн зумовило чималу кількість локальних збройних конфліктів у Європі, Азії та на Близькому Сході.

Беручи до уваги новітні методи, які використовують світові країни-лідери 22 березня 2017 р. в комітеті Палати представників Конгресу США з питань збройних сил відбулися слухання, присвячені «Еволюції гібридної війни та провідним викликам» [4, с. 2]. Перед сенаторами доповідали експерти приватної розвідувальної корпорації RAND (англ. Research AND Development), Національного університету оборони США (англ. National Defense University) та Центру стратегічних та міжнародних досліджень (англ. CSIS). Участь у засіданні взяли представники НАТО. Так, за словами командувача НАТО в Європі К. Скапарротті, росіяни використовують конфлікт в Україні для випробовування їхньої новітньої технології та методів війни. Як відзначив генерал К. Скапарротті, «Серед них – скорочення часового проміжку між тим, коли виявлена ціль, і тим, коли вона може бути уражена, зокрема з використанням безпілотників». Він же наголосив, що ці методи росіян активно починають застосовувати й інші терористи [8, с. 1].

Не останню роль у нелінійній російській стратегії ведення конфліктів відведено інформаційній пропаганді. Провідний соціолог приватної розвідувальної корпорації RAND К. Пол указує на чотири основні її характеристики:

- великий обсяг повідомлень, або «брандспойт». Пропагандисти використовують весь перелік носіїв, від ЗМІ, як-от «Russia Today», та кабельних каналів, до сайтів неправдивих новин (фейкові новини) та проплачених тролів;
- швидкість і безперервність;
- абсолютна байдужість до реальності. У повідомленнях іноді міститься певний відсоток правди, іноді вона викривлена, або цілковиті вигадки, змонтовані зображення та постановочні події.

Єдиною протидією цьому є достовірна інформація, яку споживач повинен отримати значно швидше, аніж дезінформацію [15, с. 1].

Вагомим важелем впливу та складовою частиною сили держави є економічний складник й енергоносії, зокрема ступінь вразливості внутрішньодержавної економічної політики та її залежність від зовнішніх енергоносіїв [17, с. 1].

Риси економічної експансії притаманні країнам, що посідають провідні позиції у світовій економіці, це зокрема РФ та США. Саме вони сформували каркас із країн-союзників і сателітів [10, с. 19]. Так, наприклад, в енергетичну залежність від РФ потрапили країни Європи. Унаслідок економічних санкцій ЄС утрати, яких зазнають країни Європейського Союзу, досить суттєві, адже внутрішній ринок РФ, а він чималий, був основним, куди європейські виробники збували свою продукцію. Натомість Російська Федерація в цій ситуації має лише одну перевагу – невичерпні природні запаси газу та нафти, тому, незважаючи на падіння ціни на нафту, які завдали значно більше проблем економіці РФ, а не санкції США та ЄС, цій країні вдалося вистояти. Про адаптацію Росії до санкцій указує і прогноз Міжнародного валютного фонду, який 2017 р. підвищив показники росту ВВП РФ з 1,1 % до 1,4 % [12, с. 1].

Висновки. Отже, сила держави – це здатність впливати на поведінку іншої держави в бажаному для себе напрямі та встановлювати різні форми залежності однієї держави від іншої, використовуючи задля цього різноманітний набір інструментів із «жорсткого» й «м'якого» арсеналу. Сучасні міжнародні конфлікти характеризуються наявністю не лише військового складника, який теж зазнав трансформацій, а й політичного, економічного, дипломатичного, інформаційного, технологічного,

екологічного й низки інших. Для країн, які є учасниками конфлікту, природно в умовах глобалізованого світу балансувати між інтересами національними, регіональними, інтра регіональними. Адже ціна цьому втрата територіальної цілісності, стабільності своїх економічних систем, позицій на міжнародній арені. Беручи до уваги нелінійні (асиметричні) дії під час конфліктів, то задля збереження територіальної цілісності та національних інтересів варто нарощувати силовий потенціал держави. На сучасному етапі в міжнародній системі ліберальна парадигма фактично вичерпала себе, натомість реалістична знову набула актуальності, як в часи «холодної війни».

Джерела та література

1. Конишев В. Н. Американский неореализм о природе войны [Электронный ресурс] / В. Н. Конишев. – СПб. : Наука, 2004. – 372 с. – Режим доступа : <http://politics.ellib.org.ua/pages-7682.html>
2. Шубин С. И. Геополитика : учеб. пособие / С. И. Шубин. – Архангельск : Помор. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, 2003. – 96 с., ил.
3. Герасимов В. Ценность науки в предвидении [Электронный ресурс] / Валерий Герасимов // Общероссийская еженедельная газета «Военно-промышленный курьер». – 2013. – Режим доступа : <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>
4. Гібридна війна стане темою слухань у Конгресі США [Електронний ресурс] // Голос Америки. – 2017. – Режим доступу : <http://ukrainian.voanews.com/a/gibrydna-viyuna/3775510.html>
5. Давыдов Ю. П. Понятие «жесткой» и «мягкой» силы в теории международных отношений [Электронный ресурс] / Ю. П. Давыдов // Международные процессы. – 2004. – Т. 2. – Режим доступа : <http://www.intertrends.ru/four/006.htm>
6. Гудев П. Джордж Кеннан (1904–2005). идеалист, патриот, прагматик? [Электронный ресурс] / Павел Гудев. – Режим доступа : <http://www.intertrends.ru/seven/021.htm>
7. Капітоненко М. «Сила» в основных парадигмах міжнародних відносин (Частина друга) [Електронний ресурс] / М. Капітоненко. – Режим доступу : <http://www.kiev.convdocs.org/docs/1096/index-33777.html>
8. Командувач НАТО закликав сенат США посилити українських військових «настільки, наскільки можливо» [Електронний ресурс] // Телевізійна служба новини «ТСН». – 2017. – Режим доступу : <https://tsn.ua/politika/komanduvach-nato-zaklikav-senat-ssha-posiliti-ukrayinskih-viyskovih-nastilki-naskilki-mozhlivo-901737.html>
9. Левяш И. Я. Глобальный мир и геополитика: культурно-цивилизационное измерение : в 2-х кн. Кн. 1 / И. Я. Левяш. – Минск : Беларус. навука, 2012. – 495 с.
10. Мазурець Ю. О. Трансформація поняття «національні інтереси» в теоріях та концепціях за умов глобалізації [Електронний ресурс] / Ю. О. Мазурець // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2015. – Вип. 124, ч. I. – Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2608/2315>
11. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацях. – 3-тє вид., переробл. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 461 с.
12. МВФ повысил прогноз роста ВВП России на 2017 год [Электронный ресурс] // Интерфакс. – 2017. – Режим доступа : <http://www.interfax.ru/business/558943>
13. Нікулішин Н. Поняття «сила» у сучасних теоріях міжнародних відносин / Н. Нікулішин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – Вип. 25. – С. 130–134.
14. Нікулішин Г. Основні підходи до розкриття змісту поняття «м'яка сила» у сучасній вітчизняній науці / Н. Нікулішин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку : [зб. наук. пр.]. – 2014. – № 26. – С. 32–37.
15. Протиотруту від пропаганди анонсувала розвідувальна корпорація RAND [Електронний ресурс] // Голос Америки. – 2017. – Режим доступу : <http://ukrainian.voanews.com/a/propaganda-protiyotruta/3651307.html>
16. Роговик О. Теоретичні аспекти визначення сили держав у міжнародних відносинах [Електронний ресурс] / О. Роговик // Free Voice Information Analysis Center. – 2015. – Режим доступу : <http://iac.org.ua/teoretichni-aspekti-viznachennya-sili-derzhav-u-mizhnarodnih-vidnosinah>
17. Резнікова Н. В. Економічна експансія в умовах становлення нового каркасу міжкраїнової взаємодії [Електронний ресурс] / Н. В. Резнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2012. – Вип. 111, ч. II. – Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/317/288>
18. Слободян Н. В. Сполучені Штати Америки та Російська Федерація в Перській затоці: Союзники – Суперники / Н. В. Слободян. – Київ : ООО «Поліграф плюс», 2014. – 394 с.
19. Цыганков П. А. Политическая социология международных отношений [Электронный ресурс] / П. А. Цыганков. – М. : Радикс, 1994. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/cugan/09.php

20. Шергін С. Парадигмальна еволюція в політології міжнародних відносин [Електронний ресурс] / С. Шергін // Social-Science. – Режим доступу : http://www.socialscience.com.ua/публікація/739_Парадигмальна%20еволюція%20в%20політології%20міжнародних%20відносин
21. Aron R. Peace and War: Theory of International Relations / R. Aron. – Garden City, 1966.
22. Brzezinski Z. Between Two Ages: America's Role in the Technotronic Era / Z. Brzezinski. – New York, 1970. – P. 282.
23. Cline R. World Power Assessment: A Calculus of Strategic Drift / R. Cline. – Boulder, 1975.
24. Dahl R. The Concept of Power / R. Dahl // Behavioral Science. – 1957. – II July.
25. Johnson D. E.. Military Capabilities for Hybrid War Insights from the Israel Defense Forces in Lebanon and Gaza / David E. Johnson // RAND Corporation. – 2010. – 20 p.
26. Department of Defense // Joint Publication 3-05, Special Operations. – Washington, DC : The Joint Staff, 2014. – July 16.
27. Huntington S. The Erosion of American National Interests / S. Huntington // Foreign Affairs. September. – 1997. – October. – P. 41.
28. Keohane R. O. Power, interdependence and the informational age / R. O. Keohane, J. S. Nye // Little R. Perspectives on world politics / R. Little, M. Smith. – London : Routledge, 2006. – P. 207–216.
29. Kissinger H. Introduction / H. Kissinger // Problems of National Strategy / H. Kissinger [ed.]. – N. Y., 1965.
30. Knorr K. The Power of Nations / K. Knorr. – New York, 1975. – P. 9.
31. Morgenthau H. Politics among Nations / H. Morgenthau. – N. Y., 1973.
32. Nye J. Bound to Lead: The Changing Nature of American Power / J. Nye. – New York : Basic Books, 1990.
33. Nye J. S. Soft power: the means to success in world politics / J. S. Nye. – New York : Public affairs, 2004. – 175 p.
34. Puchala D. The History of the Future of International Relations / D. Puchala // Ethics and International Affairs. – 1994. – Vol. 8. – No 3. – P. 187.
35. Russett B. World Politics – the Menu for Choice / B. Russett, H. Starr. – N. Y., 1985.
36. Stoessinger J. The Might of Nations – World Politics in Our Time / J. Stoessinger. – N. Y., 1975.
37. Strange S. States and Markets / S. Strange. – London, 1994.
38. Cruceru V. On contemporary warfare: short review of specific concepts / Valerica Cruceru // Revista Academiei For elor Terestre. – 2014. – № 3. – P. 231–237.
39. Waltz K. Man, the State and War / K. Waltz. – New York : Columbia University Press, 1970. – P. 159.

Fesyk Olesia. Concept Study Category of “soft” and “hard” Power in Solving International Conflictsnull.

The article analyzes the attributive, structuralist and behavioral approaches to the interpretation of the concept of *power*, the evolution of the category and the challenges that arise for states taking into account the characteristics of contemporary international conflicts and the geopolitical situation in the world. International conflicts and methods of their management have undergone significant changes, which are due to the development of new technologies in the field of military production and the Internet network, the strengthening of transnationalization. We consider asymmetric international conflicts, which are characterized by the simultaneous use of military and non-military means: economic, political, informational, diplomatic means of influence, propaganda, since traditional military methods are not effective because they cause considerable destruction of infrastructure and human victims, which, in the context of globalization, negatively affects All parties to the conflict.

Key words: power, conflict, asymmetric conflict, the international system, globalization.

Фесик Олеся. Концепт исследования категории «мягкая» и «твердая» сила в решении международных конфликтов. В статье проанализированы атрибутивный, структуралистский, бихевиористический подходы к трактовке понятия *сила*, эволюцию категории и вызовы, которые возникают перед государствами, учитывая особенности современных международных конфликтов и геополитическую ситуацию в мире. Международные конфликты и способы их ведения претерпели существенных изменений, которые обусловлены развитием новейших технологий в сфере военного производства и интернет-сети, усиление транснационализации. Рассмотрены асимметричные международные конфликты, которым свойственно одновременное использование военных и невоенных средств: экономических, политических, информационных, дипломатических средств воздействия, пропаганды, ведь применять традиционные военные методы малоэффективно, поскольку они вызывают значительные разрушения инфраструктуры и человеческие жертвы, что в условиях глобализации негативно отражается на всех участниках конфликта.

Ключевые слова: сила, конфликт, асимметричный конфликт, международная система, глобализация.

Стаття надійшла до редколегії
16.02.2017 р.